

FENOMEN SLOBODNOG VREMENA U POSTMODERNOM DRUŠTVU

*Mr. sc. Sabina Vidulin-Orbanić
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za glazbu*

S a ž e t a k

Fenomen slobodnog vremena promatramo unutar današnjeg društveno-pedagoškog konteksta, u kojem se mladi prepuštaju aktivnostima po svom izboru. Iznimno je pogodno za kompletiranje vlastite osobnosti, kako na intelektualnom, tako i emocionalnom planu. Svoju primjenu nalazi u funkciji odmora, zabave, razonode, razvijanja osobnosti i u procesu stvaralaštva. U njemu se stvaraju uvjeti za razvoj dispozicija, sklonosti, vještina, otkriva se nadarenost i talent za određeno područje i pogoduje razvoju svih ljudskih kvaliteta. Slobodno vrijeme odlikuje težnja slobodnog izbora aktivnosti u odnosu na potrebe sudionika, njihovih interesa i mogućnosti. Podrazumijeva stvaranje i osiguranje učinkovitih mogućnosti za ostvarenje željenog cilja. Svakom je djetetu slobodno vrijeme pretpostavka za cjelovit razvoj osobnosti, učenje i obrazovanje, a u isto vrijeme prevencija oblika poremećaja u ponašanju. Posebice značajnim smatramo slobodno vrijeme djece u izvannastavnim aktivnostima koje mogu svojom kvalitetom postati relevantnim čimbenikom u njihovom odrastanju i razvoju.

Ključne riječi: *slobodno vrijeme, odmor, razonoda, razvoj, stvaralaštvo, kultura provođenja slobodnog vremena*

Uvod

Slobodno vrijeme (engleski-leisure, leisure time; francuski-loisir; njemački-freizeit; talijanski- tempo libero, ruski- svobodnoe vremja), sagledavamo kao promjenjivu društvenu pojavu i moderan fenomen, koji je obilježio gotovo sva područja društvenoga života: od socijalnog, pedagoškog, ekonomskog, političkog, zatim zdravstvenog, komercijalnog i turističkog. Martinić (1977, 32) smatra da je slobodno vrijeme sastavnica društvenog sustava te da: «...u njemu i oko njega dolaze do izražaja iste pozicije, životne opredijeljenosti koje su karakteristične i za društvenu situaciju općenito.» Slobodno vrijeme u današnjem smislu nastaje u industrijskoj civilizaciji, s točnim razgraničavanjem radnog i neradnog vremena. Mijenjalo se ovisno o društveno-političkim uvjetima i u odnosu na radne uvjete i položaj. S obzirom na to da je u relaciji i interakciji s globalnim društvenim sistemom, njegovo (su)djelovanje obuhvaća različite aspekte su-

vremenog življenja, rada, razonode i odmora čovjeka. Upravo je zato i predmet interesa većine znanstvenih disciplina kojima je u središtu interesa čovjek. Čovjek određuje svoj stil života, upravo kroz dihotomiju rad- slobodno vrijeme (Janković, 1973; Ilišin, 1986). On postaje subjekt svog položaja u svijetu, odnosno u slobodnom ga vremenu prepoznajemo (Shaff, 1989.) kao homo univerzalis, homo ludens i homo autocreator.

Teoretičari slobodnog vremena definiraju ga na različite načine. Sternheim ga definira kao „vremenski odsjek koji preostaje nakon normalnog radnog perioda“ (Jerbić, 1973, 66). Giesecke (1993, 108) smatra da: „škola i školske obveze predstavljaju rad, a vrijeme poslije toga je slobodno vrijeme.“ U slobodnoj dokolici¹ ostvaruje se novi homo faber, novi homo ludens, homo socius te konačno homo sapiens. Većina autora smatra da je uloga slobodnog vremena trojaka, odnosno da je njegova uloga odmor, razonoda i osobni razvitak pojedinca kao ličnosti (Ilišin, 1999.)

Slobodno vrijeme u suvremenom društvu

Krajem devetnaestog stoljeća i tijekom dvadesetog stoljeća, za sadržajnije i kvalitetnije provođenje slobodnog vremena te na korist kulturi provođenja slobodnog vremena, i na našem se podneblju podižu kazališta, otvaraju pučka i radnička sveučilišta, narodne i pučke knjižnice, čitaonice te vrlo značajna političko-patriotska nacionalna sokolska društva. Športske aktivnosti, također, pronalaze svoju vrijednost u slobodnom vremenu čovjeka. Njeguje se: biciklizam, planinarenje, streljaštvo, mačevanje, skijanje, laka atletika, nogomet, lov i ribolov.

Nakon Drugog svjetskog rata, proces obogaćivanja slobodnog vremena nastavlja se. Osnivaju se raznovrsna đačka udruženja: Crveni križ, Jadranska straža, Aeroklub, Ferijalni savez, sportske sekcije Zajednice «Doma i škole», literarna društva «Napredak» te pjevački zborovi. Glavu ulogu u provođenju slobodnog vremena preuzimaju obitelj i škola. Dvadeseto stoljeće postaje stoljeće slobodnog vremena, vremena kojega valja korisno planirati i ciljano usmjeriti, vremena koji obogaćuje čovjekov život.

Slobodno vrijeme u suvremenom društvu označava (Previšić, 2000, 404-405) «...prostor i mogućnost interakcije u procesima individualizacije, socijalizacije i inkulturacije; ...prostor samoaktualizacije i samoostvarenja osobnosti.» U tom je vremenu čovjek oslobođen od radnih i profesionalnih obveza, stoga njime može slobodno raspolagati. Umjesto bavljenja nužnom profesijom, u slobodnom se vremenu on bavi amaterskim djelatnostima. U njima čovjek «...oslobađa svoje kreativne sposobnosti radi igre, ispunjavanja slobodno vrijeme vrijednim sadržajima ...» (Plenković, 1997, 9)

¹ Tumačenje slobodnog vremena proširuje se i/ ili identificira s fenomenom dokolice. Tako je *dokolica* (prema: Martinić, 1977, 96-100), ostvarenje individualne slobode (R. J. Havighurst), antiteza obveznog rada (Kaplan), slobodna promjena kreativnih mogućnosti (Dumazedier; prema: Naulinger, 1998, 231), vrijeme ispunjavanja vlastitih želja (Paravina, 1989, 353), vrijeme iskazivanja spontanosti i slobode izbora (Anderson, Bahr; prema Martinić, 1977, 100). G. Friedmann (prema: Martinić, 1977) predlaže da se dokolica ispuni vrijednim kulturnim sadržajima, a B. Filipcová podcrtava važnost samostalnog odabira aktivnosti.

Život i rad mladih u slobodnom vremenu od izuzetnog su značenja za našu civilizaciju. Autonomno i vrlo aktivno (su)djelovanje kroz igru, hobi ili stvaralaštvo podrazumijevaju konkretne i planirane aktivnosti koje mogu dovesti do temeljnih promjena u životu. Slobodno, ali osmišljeno vrijeme čine život smislenim i raznovrsnim, organiziranim i kreativnim. Mladi tako razvijaju svoju individualnost primjerenim programima, amaterski upoznaju znanstveno-tehničke-umjetničke-športske sadržaje i aktivnosti.

Ipak, napomenimo da je slobodno vrijeme determinirano društvenim položajem mladih, njegovim cjelokupnim životnim iskustvom te izgrađenim navikama, zatim njegovim individualnim potrebama i mogućnostima koje mu pruža društvena sredina. Ukoliko oni svoje slobodno vrijeme žele provesti opuštajući se, pasivno ili aktivno, u zabavi, igri ili stvaralaštvu- to je njihov izbor.

U nastavku našega rada osvrnut ćemo se na četiri potrebe mladih koje uviđamo u današnjem poimanju slobodnog vremena: potrebu za zabavom, za odmorom, za rekreacijom te za kulturnim aspektom provođenja slobodnog vremena.

Potreba za zabavom

Cjelokupan razvoj društva, posebice tehnike, tehnologije i komunikacije povećava prostore i količinu slobodnog vremena, osobito djeci i mladima. Prema znanstvenim istraživanjima, najviše slobodnog vremena mladi provode u društvu vršnjaka, tražeći sadržaje i načine života drukčije od obiteljskog i školskog. U slobodnom vremenu oni najčešće odabiru aktivnosti društvene naravi, kao što su izlasci i druženje s prijateljima, dok daleko manje zanimanja pokazuju za kulturnim i obrazovnim aktivnostima (Fitzgerald, Joseph, Hayes, O'Reagan, 1995; Ilišin, 2001, 2002; Vrkić Dimić, 2005, 2007)

Istraživanja slobodnog vremena mladih u Hrvatskoj pokazuju da su im najzanimljivije aktivnosti vezane uz druženje, razonodu i zabavu, a najmanje su im interesantne aktivnosti koje zahtijevaju intelektualni angažman. Najprihvaćeniji čimbenik provođenja slobodnog vremena mladih u Hrvatskoj, urbani je kulturni obrazac, koji čine aktivnosti zabave i razonode: odlasci u diskoklubove, na „tulume“, u kafiće te druženje s prijateljima.

Zabava, zapravo, služi da bi ispunili vrijeme koje ostaje na raspolaganju nakon uobičajenih radnih, školskih obveza. Zabavni sadržaji i aktivnosti traže malen ili nikakav angažman.

Uz „aktivan“ karakter izlazaka, česte su i pasivne aktivnosti poput gledanja (neadekvatnog) televizijskog programa², čitanje „žutog tiska“, slušanja upitne kvalitete glazbe. Takva je „kultura“ stvorena prema masovnim normama industrijske proizvodnje, ra-

² Gledanje televizije najčešća je aktivnost u slobodnom vremenu američke djece (Miller, O'Connor, Wolfson Sirignano, 1995; McHale, Crouter, Tucker, 2001). U Hrvatskoj je gledanje televizije druga najučestalija aktivnost u slobodnom vremenu djece u dobi od 11 do 15 godina (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2001) i mladih u dobi od 15 do 29 godina (Ilišin, Radin, 2002.). Prema: Cvitković, S. (2007, 119)

širena je sredstvima masovne difuzije i obraća se široj populaciji. E. From za to koristi naziv «masovna kultura».

Potreba za odmorom

Pojedinac odmorom obnavlja svoje produktivne i reproduktivne snage. Opušta se od napetosti svakidašnjeg tempa života. Odmor možemo shvatiti kao pasivan čin, ali i kao regeneraciju i obnavljanje snage i energije. Uz mirno opuštanje, san ili drijemanje, odmarati se može i uz televiziju (zapravo ne prateći događanja), tijekom odmora lista se časopis, čita se knjiga (što je pojedincima vid zabave), bez intenzivnog intelektualnog napora. Vrijeme odmora je ujedno i bavljenje alternativnim tehnikama opuštanja, poput joge.

U suvremenom načinu (ne)življenja, očituje se užurbanost, pritisci okoline, brojne obveze i pretjerana zaduženja (a određena se odnose i na slobodno vrijeme) pa je odmor gotovo nestao iz dnevnog života.

Potreba za rekreacijom

Mlade osobe koji svoje slobodno vrijeme ispunjavaju aktivnim bavljenjem različitim sadržajima, na primjeren način utječu na svoj razvoj. Vučak (2001, 144-145) smatra da mladi na taj način „...pišu svoj kvalitetan životopis, za razliku od onog dijela koji su skloni besposlici, ljenčarenju, izgredima i drugim neželjenim pojavama.“

U praksi, već desetljećima egzistiraju različiti oblici okupljanja djece i mladih. U školskom razdoblju to su izvanškolske i izvannastavne aktivnosti. Najčešće su to: sportske aktivnosti, kulturno-umjetničke, tehničke i srodne, a odvijaju se u sklopu škole, udruga, organizacija, pokreta i saveza, koji su otvoreni svima koji se žele uključiti te omogućavaju bavljenje konkretnim programom.

Proučavajući ispitivanje koje je provela Vlasta Ilišin (1986, 69-115), vezano uz slobodno vrijeme, radnička je omladina, od osam ponuđenih aktivnosti, izjavila da tijekom slobodnog vremena idu na izlete i šetnje u prirodi, zatim odlaze na sportske manifestacije te u diskoklubove. Preko trećine anketiranih nije imali nikakav hobi. Određeni ispitanici bavili su se športom i sakupljanjem različitih predmeta, zatim čitanjem knjiga i slušanjem glazbe.

Nakon više od dvadeset godina, situacija je sljedeća. Uviđamo da mlade u prvom redu zanimaju aktivnosti usmjerene prema osobnoj ugodi, užitku, druženju, zabavi i relaksaciji; često im je rekreativan pristup sinonim za nedosljednost i površnost jer i tako to „nije ništa ozbiljno“; konkretan angažman, intelektualni, emocionalni, tjelesni, socijalni, nakon prvobitnog oduševljenja i zanosa, postaje napor. Neki tada odustaju od aktivnosti jer nemaju niti volje niti želje da ustraju u tome, odnosno ne vide nikakav cilj.

Kulturni aspekt provođenja slobodnog vremena

Kultura mladih i njihovo ponašanje u slobodno vrijeme postaju područja iz kojih se može doznati što oni uistinu misle jer se tiče svega što mladi osjećaju, vrednuju, čemu se nadaju, a što se može primijetiti u njihovom životu, jeziku, glazbi, modi ili idolima. (Tomić-Koludrović i Leburić, 1999., Leburić i Relja, 1999.)

Naše ćemo razmatranje započeti s definiranjem kulture.

Kultura je otvoren i višeznačan sustav značenja. Prema riječima T. S. Eliota (Eagleton, 2002) kultura je svekoliki način života nekog naroda. Ona je „složena cjelina”, kako ju je nazvao antropolog E. B. Taylor (Eagleton, 2002) koja uključuje znanje, vjerovanje, umjetnost, moral, zakon, običaje i sve druge sposobnosti i navike čovjeka kao člana društva.

Razne definicije kulture (pozitivističke, normativističke, metafizičke, kulturalističke, naturalističke) uzimaju u obzir kulturne činjenice i građu iz koje se kultura sastoji, odnosno shvaćaju kulturu kao širi pojam od društva i društvo objašnjavaju kulturom.

Žugalj i Cingula (1992:207) pod kulturom, u širem smislu, podrazumijevaju svekoliko postignuće ljudskog roda koja obuhvaća sva materijalna i duhovna dobra. Prema tim autorima: „Kultura je organski dio života, neophodan, a ne izdvojen i posvećen. Ona je očitovanje ljudskosti u njezinoj sveobuhvatnosti. Kultura je složena cjelina, sveobuhvatan intelektualni pothvat, spontan u svojoj nužnosti i promišljen u svojoj duhovnosti. Rođena je onda kada je čovjek postao svjestan sebe povrh svog zadanog objektivnog položaja. Kultura čini nad organsku sastavnicu evolucije ljudske vrste, njezino, kako kaže Gracin (1989) „darlingtonski rečeno, povijest.”

Kultura kao povijesna i društvena kategorija mijenja se s promjenama društvenih uvjeta, na koje i sama utječe. Određenja i teorije kulture zahvaćaju, osim relativno konstantnih elemenata i dinamike, kulturne procese (akulturaciju, enkulturaciju, inovaciju), odnosno, kako kaže Skledar (2001), potiču njihovo uzajamno uvjetovanje i prožimanje.

Što se pod kulturom podrazumijeva?

- Kulturu posjeduje samo čovjek (L. White, prema Skledar, 2001) koji svojim aktivnim sudjelovanjem oblikuje kulturne vrijednosti;
- To je način života s poštivanjem normi (dobrog i vrijednog) ponašanja koji utječu na procese akulturacije i enkulturacije (Skledar, 2001);
- Kultura je širi pojam od društva; uključuje materijalna i duhovna dobra;
- Kultura održava i prenosi tradiciju;
- Pojam kulture uključuje znanje, vjerovanje, umjetnost, moral, zakon, običaje, odnosno kulturne činjenice i građu;
- Podrazumijeva intelektualnu, osobito umjetničku aktivnost (Williams, 1983; prema Žugalj, 2004) ;
- Kultura označava proizvodnju novog mišljenja, potiče otkriće i stvaralaštvo;
- Pridonosi duhovnom razvoju pojedinaca u zajednici (Anić, 1998).

Ukoliko govorimo o kulturnom aspektu slobodnog vremena, govorimo o vremenu pogodnom za razmišljanje i za stvaranje kritičkog stava prema pojavama i svijetu (P. Chauchard). S tim aspektom mi povezujemo obrazovni sustav, koji treba naučiti ne samo kako učiti, već kako kvalitetno ispuniti slobodno vrijeme. Potrebu kulturnih aktivnosti i obrazovanja u dokolici ističe i J. Fourastié, koji smatra da sudjelovanje u kulturi, odnosno u obrazovnom procesu, pretpostavlja čovjekovo unaprjeđenje. Martinić (1977) smatra da uz kulturne sadržaje, treba razviti sklonost prema kulturi, upoznati ju i istražiti. Kod sovjetskih sociologa (Kolpakov, Prudenski), kulturni aspekt zauzima jedno od centralnih mjesta u istraživanju dokolice. Najčešće je u suodnosu s obrazovnim aktivnostima, što je pretpostavka svestranog razvoja osobnosti. Kultura u slobodnom vremenu nosi najveće mogućnosti radikalizacije individue i kolektivne svijesti.

U našem radu kulturu i kulturno su(djelovanje) promatramo unutar institucionalnog djelovanja, kulturnog i umjetničkog stvaranja. Organizirane kulturno-umjetničke aktivnosti osiguravaju kulturni prosperitet, potiču razvoj sposobnosti, umijeća, vještina, njeguju stvaralaštvo, ali i navikavaju mladež na kulturu provođenja slobodnog vremena. Kultura u tom smislu osigurava osobno i društveno vrijedan i koristan način života.

Odnosno, pod *kulturom provođenja slobodnog vremena* (prilog 1) podrazumijevamo pozitivan i optimalan aspekt korištenja slobodnog vremena, u vidu učenja, usavršavanja, razvijanja osobnosti i stvaralačkog doprinosa. Slobodno je vrijeme iznimno pogodno za kompletiranje vlastite osobnosti, kako na intelektualnom, tako i emocionalnom planu. U njemu se stvaraju uvjeti za razvoj dispozicija, sklonosti, vještina, otkriva se nadarenost i talent za određeno područje i pogoduje razvoju svih ljudskih kvaliteta. To je vrijeme za kritičko promišljanje, za stvaranje, za odgoj i učenje, vrijeme za osobnu nadogradnju, za kulturni doprinos i za promicanje kulture življenja.

Prilog 1: Kulturni aspekt slobodnog vremena

Škola nudi posebne programe namijenjene učenicima u slobodnom vremenu. Preko tih se programa afirmira velik broj djece, a škola dobiva specifičan pečat prepoznatljivosti.

Sudjelovanjem i uključivanjem u kulturu/ kulturne aktivnosti, u svom procesu samostvarenja, pojedinac biva sam stvarateljem kulture, odnosno stvarateljem društvenog i osobnog identiteta, biva „graditelj kulture” (culture-builder)³.

U našem društvu vidljivo je da se u slobodnom vremenu, zapravo, mali postotak populacije okreće kulturnim vrijednostima i aktivnostima koje doprinose oblikovanju opće kulture. U drugoj krajnosti, dovode sebe pred potrošačkom manipulacijom, u kojoj, da bi proveli slobodno vrijeme, trebaju konkretno mjesto i vrijeme zbivanja aktivnosti i određeni sadržaj, zatim sredstva i pomagala koja smatraju neophodnima za bavljenje različitim aktivnostima: od športske odjeće i obuće, rekvizita, konkretnog glazbala, baletnih papučica i sličnoga.

Polić, Rajka (2003, 28) to opisuje ovako: «Zahvaćeni tim kapitalističkim ludilom ljudi pristaju zarađivati novac žrtvujući dokolicu, da bi zarađenim novcem mogli kupiti besposlicu u kojoj će moći teško zarađeni novac trošiti na stvari koje im u biti ne trebaju.»

Janković (1973, 61-61) također upućuje na taj problem. «Ne nameće se samo problem organizacije slobodnog vremena već istovremeno i odgoj ljudi za slobodno vrijeme; naime, ljude treba tako odgajati da mogu ne samo kontrolirati industriju slobodnog vremena već i svojim zahtjevima i ukusom usmjeravati. Radni ljudi lakše i brže znaju izboriti slobodno vrijeme nego što mogu usvojiti kulturu njegova društveno-pozitivnog korištenja. Pomoću slobodnog vremena treba razviti smisao za njegovo pozitivno iskorištavanje, tako da ljudi postanu kulturni korisnici slobodnog vremena koje se danas u obliku 'dobre i loše robe' sve to više nudi na tržištu svakodnevnog života.»

Suvremeni čovjek, formalno, posjeduje sve više slobodnog vremena, ali istovremeno brojne obveze izvan prostora standardnih radnih obveza, njegovo slobodno vrijeme čine, u biti, ne slobodnim. Kada prestane borba za opću i/ ili bolju egzistenciju, koja mobilizira ljudski um, tada će čovjek, u razdoblju «mira», shvatiti koliko mu je slobodno vrijeme bitno za akumulaciju psihofizičke energije, pogodno za razmišljanje, maštanje i oblikovanje novih ideja korisnih njemu osobno i čitavom društvu. A tada će početi razmišljati i o kulturi provođenja slobodnog vremena.

Na koji način mlade educirati o kulturi provođenja slobodnoga vremena?

Upravo su škole pravo mjesto za to! Kvalitetne izvannastavne aktivnosti mjesto su učenikova suživota s drugima, druženja i razvoja. Ukoliko uz školske aktivnosti dodamo i izvanškolske zaključit ćemo da se mladima pruža „ruka pomoći i podrške“.

Pitanje glasi: Žele li je oni prihvatiti?

³ Termin „culture-builder” osobito su popularizirali autori istoimene knjige o izgradnji švedske nacionalne kulture, Frykman i Iofgren, 1987. godine (prema: Eagleton, 2002)

Metodologija empirijskog istraživanja

Cilj i zadatci istraživanja

Cilj ovoga istraživanja je utvrditi u koja su područja izvannastavnih aktivnosti učenici uključeni te u kojem postotku polaze te aktivnosti.

Na temelju definiranog cilja proizlaze sljedeći zadaci kojima želimo utvrditi:

1. Područja izvannastavnih aktivnosti;
2. Postotak uključenosti učenika u izvannastavne aktivnosti.

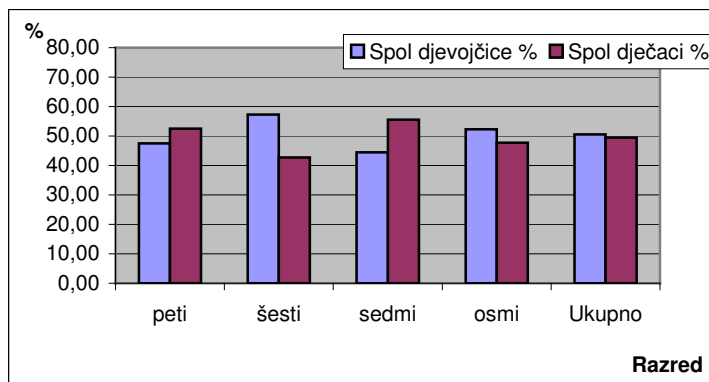
Instrumentarij

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je poseban upitnik čiji je autor ovog rada, pod nazivom: «*Organizirano korištenje slobodnog vremena učenika u sklopu izvannastavnih aktivnosti*». Ponuđeno je trideset i osam različitih aktivnosti, kroz područja prema Nastavnom planu i programu (2006). Za svaku izvannastavnu aktivnost pa i za one koje učenici ne polaze, trebali su iskazati svoj stupanj slaganja s tvrdnjama na skali Likertovog tipa od pet stupnjeva (1= nikada, 5=uvijek) ovisno o tome koliko se tom aktivnošću bave ili ne. Upitnik je bio anoniman.

Ispitanici

U ispitivanju je sudjelovalo ukupno 275 učenika od petog do osmog razreda dviju osnovnih škola u Istri: Osnovna škola *Vladimira Nazora u Rovinju* i Osnovna škola *Tar-Vabriga u Taru*. Uzorak čine 139 djevojčica (50,5%) i 136 dječaka (49,5%). (Graf 1)

Graf 1. Ispitanici prema spolu i razredu

Postupak

Učenicima je podijeljen upitnik za vrijeme nastave glazbene kulture te je objašnjena svrha ispitivanja, kao i način rješavanja upitnika. Ispitivanje je trajalo ukupno dvadeset minuta.

Rezultati i diskusija

1. Područja izvannastavnih aktivnosti

- 1) Jezično-medijsko-umjetničko područje („JMU“)
- 2) Glazbeno-plesno područje („GP“)
- 3) Prirodoslovno-matematičko područje i tehničko stvaralaštvo („PMT“)
- 4) Športsko-zdravstveno- rekreacijsko područje („ŠZR“)
- 5) Njegovanje nacionalne i kulturne baštine, očuvanje prirode i okoliša, potenciranje zdravog načina života, društveno-humanistički projekti i radionice te učeničko zadrukarstvo („KEDZ“).

Tablica 1. Izvannastavne aktivnosti u Osnovnoj školi Tar-Vabriga u Taru

JMU	GP	PMT	ŠZR	KETZ
Recitatorska	Zbor	Kemičari	Nogomet	Kulturna baština
Dramska	Sviranje	Matematičari	Košarka	Eko grupa
Novinarska	Skupno muziciranje		Odbojka	Uređenje školskih vrtova
Likovna grupa	Ples			
	Folklor			
□□□	Klapsko pjevanje			

1. 1. Područja i izvannastavne aktivnosti po školama

Učenici iz Tara i Rovinja bave se raznolikim izvannastavnim aktivnostima, u okviru pet područja. Najbrojnija je ponuda iz glazbeno-plesnog područja u osnovnoj školi u Taru (Tablica 1) budući da se u sklopu ovog područja nudi šest glazbenih aktivnosti. U osnovnoj školi u Rovinju najbrojnije aktivnosti susrećemo u sklopu prirodoslovno-matematičkog područja, ukupno pet (Tablica 2).

Tablica 2. Izvannastavne aktivnosti u Osnovnoj školi Vladimira Nazora u Rovinju

JMU	GP	PMT	ŠZR	KETZ
Dramska	Zbor	Biolozi	Nogomet	Domaćinstvo
Scenska	Solo pjevanje	Kemičari	Košarka	
Novinarska	Skladanje pjesama	Fizičari	Odbojka	
Likovna	Glazbeno stvaralaštvo	Matematičari	Plivanje	
		Tehničari		

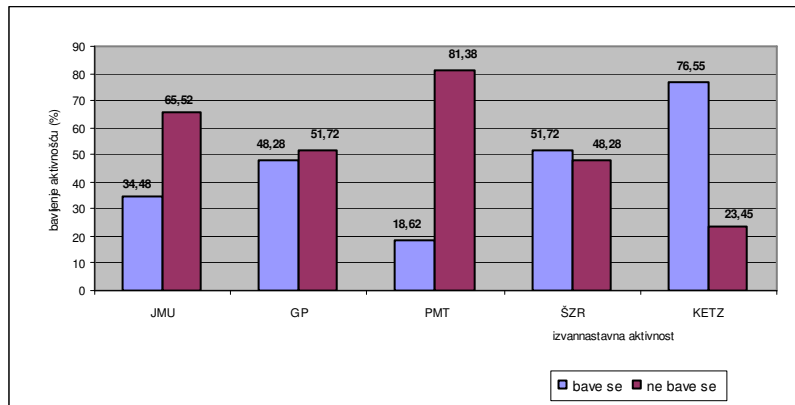
2. Postotak uključenosti učenika u izvannastavne aktivnosti

U Grafu 2. prikazan je broj učenika u školi Tar-Vabriga, koji se bave aktivnostima unutar svakog navedenog područja. Dobiveni rezultati ukazuju na to da su, ovisno o području, u aktivnostima uključena od 18,62% do 76,55% učenika. Najveći broj učenika je uključeno u „KETZ“ područje. Mogući razlog odabira tog područja u tako značajnom broju (76,55%) je orijentiranost škole na ekološke programe i programe vezane uz zavičajnu tradiciju. Isto tako, športske (51,72%) i glazbene aktivnosti (48,28%) provode se u školi iz razloga što se u Taru ne nude takvi izvanškolski programi (Graf 2).

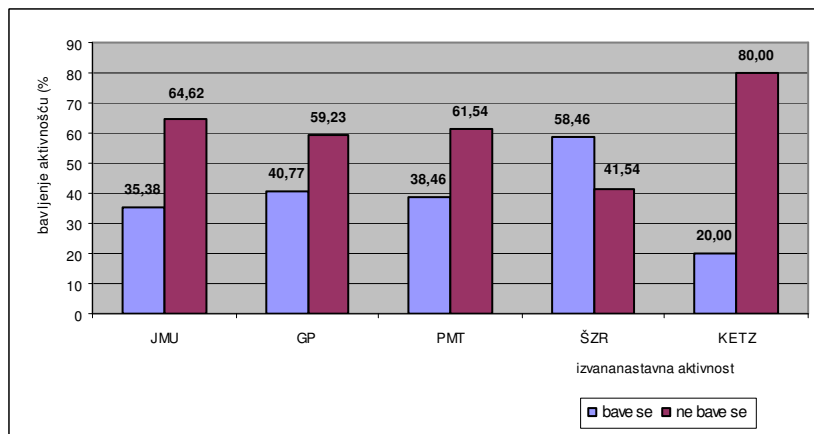
U Grafu 3. prikazan je broj učenika u Osnovnoj školi Vladimira Nazora u Rovinju, koji se bave izvannastavnim aktivnostima. Dobiveni rezultati ukazuju na to da se, ovisno o području, aktivnostima bavi od 20% do 58,46% učenika. Najveći broj učenika uključeno je u „ŠZR“ područje, s 58,46%. Očekivao se visoki postotak bavljenja učenika športsko-zdravstveno-rekreacijskim područjem, s obzirom na to da škola ima dugogodišnju uspješnu športsku tradiciju. Jedan od mogućih razloga polaznja glazbeno-

plesnog (40,77%) i jezično-medijsko-umjetničkog područja (35,38%) jesu česti, uspješni i nagrađeni nastupi te putovanja na kojima učenici prezentiraju svoja glazbena dostignuća.

Graf 2. Uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti za OŠ Tar-Vabriga, Tar

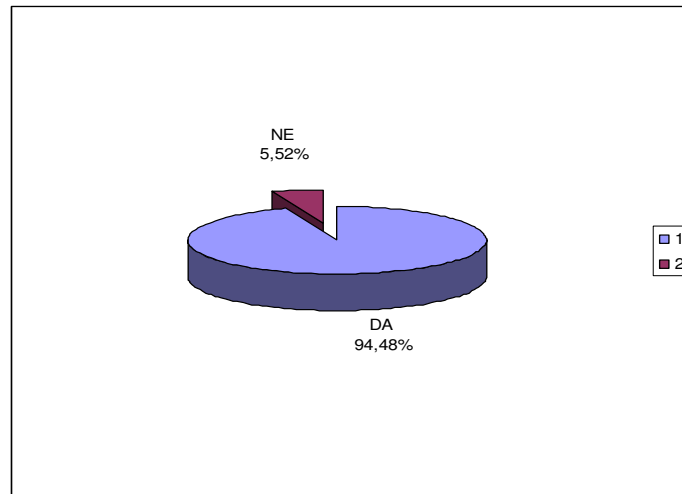

Graf 3. Uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti za školu Vladimira Nazora, Rovinj

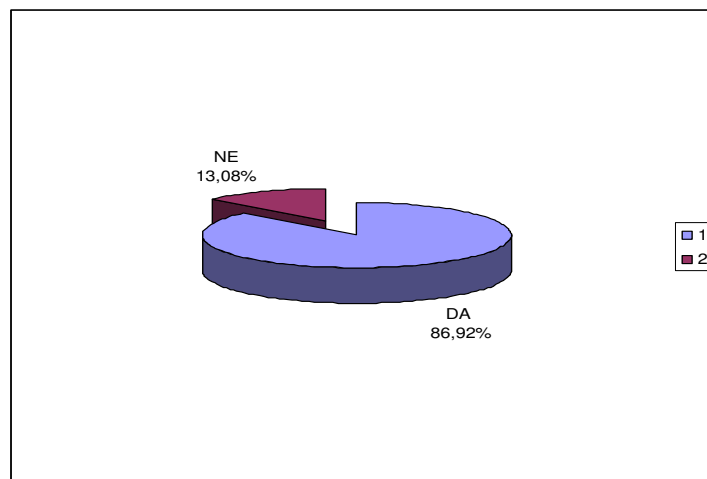

U sljedećim grafovima (Graf 4 i Graf 5) rezultati ukazuju na izrazito visok postotak učestvovanja učenika u izvannastavnim aktivnostima (94,48% u školi Tar-Vabriga te 86,92% u školi Vladimira Nazora). Zbog raznolikih sadržaja koji se nude po školama, zatim kvalificiranog stručnog kadra, opremljenih prostora i mogućnosti kvalitetne realizacije programa, učenici učestvuju u izvannastavnim aktivnostima te iskazuju svoje kvalitete i potencijale.

Graf 4. Bavljenje izvannastavnim aktivnostima u OŠ Tar-Vabriga u Taru

Graf 5. Bavljenje izvannastavnim aktivnostima u OŠ Vladimira Nazora u Rovinju

Zaključak

Ovim istraživanjem utvrdili smo da, na našem uzorku ispitanika, visoki postotak osnovnoškolaca polazi izvannastavne aktivnosti u svojoj školi. Time učenici organizirano i planirano provode svoje slobodno vrijeme. Bave se raznolikim izvannastavnim aktivnostima, ovisno o ponudi škole, a prema svojim sklonostima, interesima i željama, što direktno utječe na njihov razvoj. Izvannastavne aktivnosti omogućavaju učenicima

da svoje slobodno vrijeme kvalitetno upotpunjuju, razvijaju se, napreduju, stvaraju, a na taj način stječu kulturu življenja i kulturu provođenja slobodnog vremena.

Literatura

- Anić, V. (1998), *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Novi liber.
- Davies, I. Evans, M. (2002), *Encouraging Active Citizenship*. Educational Review, 54 (1): 69-78.
- Citković, S. (2007), Televizija u slobodnom vremenu djece i adolescenata: pedagoške implikacije“. U: Pedagogija- prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja (ur. Previšić, Šoljan, Hrvatić). Zagreb: Hrvatsko pedagojsko društvo, str.119-128..
- Eagleton, T. (2002), *Ideja kulture*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Fitzgerald, M., Joseph, A. P., Hayes, M., O'Regan, M (1995), Leisure activities of adolescent schoolchildren. Journal of Adolescence. 18, 349-358.
- Grbac, Ž. (1987), *Kultura na društvenoj pozornici*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
- Hicks, D. (2001), *Re-examining the future: the challenge for citizenship education*. Educational Review 53(3): 229- 240.
- Giesecke, H. (1993), *Uvod u pedagogiju*. Zagreb: Educa.
- Ilišin, V. (1986), *Slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti*. U: Kultura radničke omladine, ur. Ilišin-Radin-Županov. Zagreb: Centar društvenih djelatnosti saveza socijalističke omladine hrvatske, str. 69- 115.
- Ilišin, V. (1999), Mladi i televizijski medij. Napredak, 140 (2), 143-153.
- Ilišin, V. (2001a), Slobodno vrijeme (u: Djeca i mediji). Zagreb: IDIZ.
- Ilišin, V. (2001b), *Djeca i mediji - konceptualni okvir*. Zagreb: IDIZ.
- Ilišin, V. (2002), Interesi i slobodno vrijeme mladih. Mladi uoči trećeg milenija. Zagreb: Biblioteka znanost i društvo, 269-302.
- Janković, V. (1973), *Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi*. Zagreb: Pedagoško- književni zbor.
- Jerbić, V. (1973), *Funkcija slobodnog vremena djece i omladine*. Zagreb: Centar za vanškolski odgoj «Naša djeca».
- Küpcü, M. F. (2005), *Society: Participation and Engagement*. U: Governance for Sustainable Development (ur. Ayre, G. Callway, R.) London: Earthscan.
- Leburić, A. Relja, R. (1999), *Kultura i zabava mladih u slobodnom vremenu*. Napredak 140 (2): 175- 184. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
- Martinić, T. (1977), *Slobodno vrijeme i suvremeno društvo*. Zagreb: Izdavačka kuća Informator.
- Mc Hale, S. M., Crouter, A. C., Tucker, C. J. (2001), Free-Time Activities in Middle Childhood: Links with Adjustment in Early Adolescence. Child Development. 72(6), 1764-1778.
- Naulinger, J. (1988), Psihologija dokolice. U: Zbornik trećeg programa radio Zagreba, br. 21-22). Zagreb.
- Paravina, E. (1989), *Slobodno vrijeme*. U: Pedagoška enciklopedija 2, 353.

- Plenković, J. (1997), *Slobodno vrijeme i odgoj*. Zadar: Filozofski fakultet.
- Polić, R. (2003), *Odgoj i dokolica*. U: *Metodički ogledi* br. 18 (vol. 10, 2).
- Previšić, V. (2000), *Slobodno vrijeme između pedagogijske teorije i odgojne prakse*. U: *Napredak* 141 (4); 403- 410. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
- Schaff, A. (1989.), *Kamo vodi taj put?* Zagreb: Globus.
- Skledar, N. (2001), *Čovjek i kultura*. Zagreb: Societas- Matica hrvatske Zaprešić.
- Vidulin-Orbanić, S. (2007), *Izvanastavne (glazbene) aktivnosti: mjesto suživota, kreativnosti i stvaralaštva*. Rovinj: OŠ Vladimira Nazora.
- Vrkić Dimić, J. (2005), *Stvarne i željene aktivnosti studenata u slobodnom vremenu*. *Pedagojska istraživanja*. 2(2), 313-326.
- Vrkić Dimić, J. (2007), *Socijalni konteksti slobodnog vremena mladih*. U: *Pedagogija-prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja* (ur. Previšić, Šoljan, Hrvatić), svezak 2, str. 744-751.
- Vučak, S. (2000), *Obitelj, škola, izviđaštvo: mjesto i uloga u razvoju mladih*. U: Ličina, B., *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole*. Petrinja: Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola, str. 37-50.
- Wright, T. (2003), *Education for Development*. U: *Education Studies*. (ur. Bartlett, S. Burton, D.) London: SAGE Publications.
- Žugalj, M., Cingula, M. (1992), *Temelji organizacije*. Varaždin: Foing.

II FENOMENO DEL TEMPO LIBERO NELLA SOCIETÀ POSTMODERNA

S o m m a r i o

Il fenomeno del tempo libero si osserva all'interno dell'ambiente socio-pedagogico, in cui i giovani tendono a scegliere le attività a loro piacimento. È di notevole importanza per completare le loro personalità, sia sul piano intellettuale sia quello emozionale. Esso trova la sua applicazione in funzione di riposo, divertimento, passatempo, sviluppo della personalità e nel processo di creatività. In esso nascono le condizioni per lo sviluppo delle disposizioni, predisposizioni, abilità, si scoprono l'ingegno e il talento per un ambito particolare e si favorisce la creazione di tutte le qualità umane. Il tempo libero si distingue per la sua tendenza di libera scelta delle attività in rapporto con le necessità dei partecipanti, i loro interessi e possibilità. Sottintende la creazione e la sicurezza delle possibilità effettive per l'ottenimento dello scopo desiderato. Il tempo libero è il presupposto per l'intero sviluppo della personalità d'ogni bambino, per lo studio e l'istruzione, e nello stesso tempo è la prevenzione di forme squilibrate del comportamento. Particolarmente importante è considerato il tempo libero degli alunni nelle attività opzionali che con la sua qualità può diventare fattore rilevante nella loro crescita e sviluppo.

Parole chiave: *tempo libero, riposo, passatempo, sviluppo, creatività, il trascorrere (cultura) del tempo libero*

THE PHENOMENON OF FREE TIME IN THE POSTMODERN SOCIETY

Abstract

The phenomenon of free time is being observed within today's socio-pedagogical context in which young people have a chance to choose the activities they prefer. It is an extraordinary privilege to complete their personalities, on the intellectual as well as on the emotional level. Its use is found in the function of rest, entertainment, leisure, development of personality and in the process of creativity. The conditions for the development of disposals, preferences and abilities are created in it, the gift and talent for a particular field are discovered and it facilitates the development of all human qualities. Free time is distinguished by the tendency of free choice of the activities in relation to the needs of the participants, their interests and possibilities. It implicates the creation and covering of effective possibilities for the realization of the desired aims. To each child free time is an assumption for the complete development of his/her personality, learning and education, and at the same time it is prevention in forms of behaviour disorders. Especially important we consider pupils' free time in extracurricular activities that, with their quality can become a relevant factor in their growing up and development.

Keywords: *free time, rest, leisure, development, creativity, the culture of free time spending*